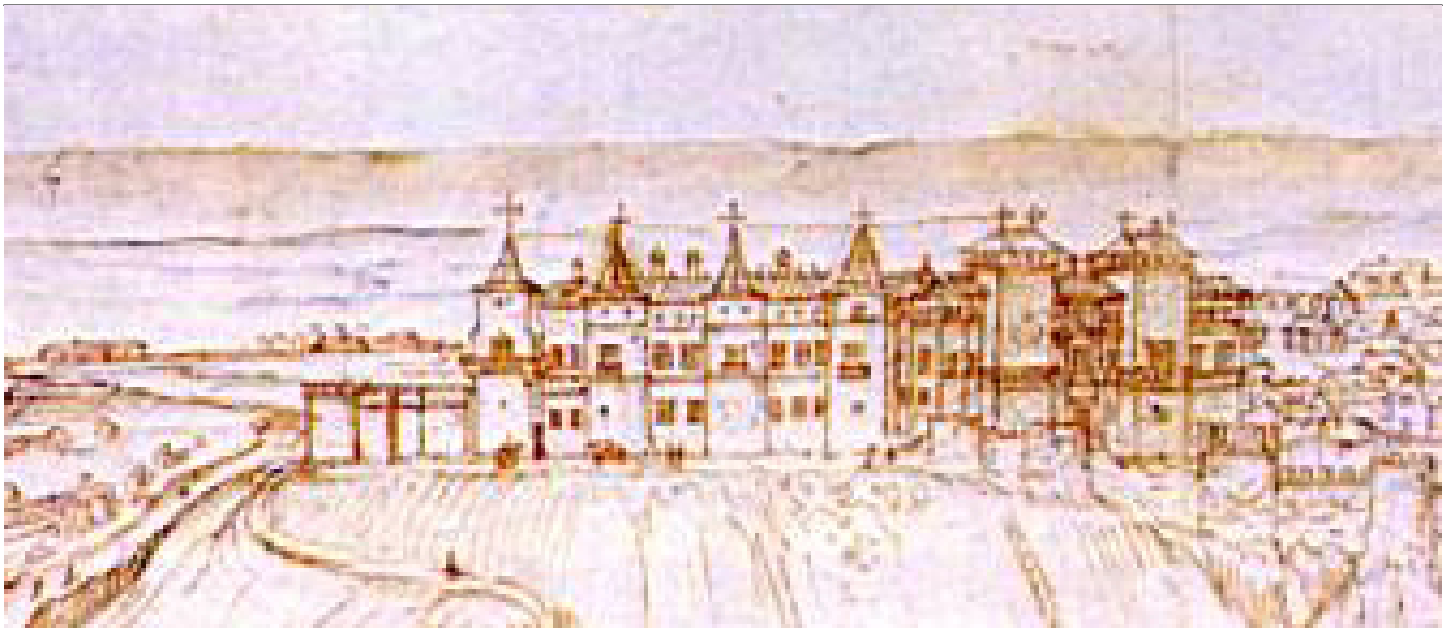

Per què Madrid és la capital d'Espanya?

Autor: Pep Mayolas
Data de publicació: 04-04-2011

Per què el canvi de Toledo per Madrid? No era una ciutat prou castellana, Toledo? No hi havia ja l'estructura del govern? No funcionava com a capital? En Pep Mayolas respon, definitavament, aquests interrogants.

Tot acollint amb regularitat la cort de l'emperadriu Isabel, esposa de Carles V, i competint amb l'arquebisbat de Tarragona com a seu metropolitana de la península, la ciutat de Toledo era considerada la capital de Castella durant bona part de l'Edat Mitjana i la primera meitat del segle XVI. Toledo, però, tenia encara massa influència catalana per al gust dels castellanitzadors d'Espanya. Felip II és qui s'inventa Madrid, que fins aleshores tenia un alcàsser, algun palau, un convent... i la logística que calia per acompanyar-los (uns 5.000 habitants, diuen, al primer terç del segle XVI. Però a saber si fins i tot això no és mentida, també). I quan s'hi instal·la la cort, s'omple de soldats, de prostitutes i de funcionaris reials, que en aquella època també eren nobles. Els corifeus catalans del rei es castellanitzen i fugen de la influència dels seus rivals catalans, que també pugnen per aconseguir el favor reial en exclusiva. Es tracta d'aconseguir que el rei tingui un poder omnímode sobre els seus vassalls, però ha de ser lluny de la Corona Catalana, on hi ha des del segle XIV un sistema jurídic i constitucional "pervers" que fa que els ciutadans -no cal ni que siguin nobles, ni tan sols rics- puguin reclamar si es cometen irregularitats o abusos. Les lleis protegeixen els ciutadans, el comerç, els tractes justos... i també protegeixen el poble de certs abusos reials i nobiliaris. I un mercader que fa fortuna pot esdevenir ciutadà honrat. I si segueix fent tanta fortuna que pot ajudar la Corona amb préstecs o favors derivats de la seva activitat, pot ser nomenat cavaller i així entra en la nobilitat. I si ja és noble, té dret a fortificar la casa i té dret a escut d'armes, i pot intervenir en política municipal i parlamentària -abans, sent ciutadà, també podia ser escollit i representar el seu braç al parlament-. És sabut que mercaders genovesos, florentins i venecians, competidors directes dels catalans, s'establien a Barcelona perquè se sentien més emparats per les lleis i veien més possibilitats de fer prosperar els seus negocis gràcies a aquesta protecció de la qual, sembla, no gaudien a casa seva.

Toledo, l'any 1563. Gravat de Wyngaerden.

Tot això no és concebible des del punt de vista absolutista, que és cap on van les tendències a partir de la formació de l'imperi espanyol. Per això, els mateixos catalans que van promoure un Trastàmara al tron al Compromís de Casp, volen ser els amos del corral i consideren que el poder s'ha de ventilar estrictament al corral del rei. I després de cent quaranta anys de provatures i veure que encara no és possible desfer-se del llast de les lleis catalanes, convenen d'instal·lar definitivament la cort en un territori on l'absolutisme i l'autoritat reial funcionen des de fa segles. Toledo està massa contaminat de catalans, encara (la influència es deixa sentir a tot indret de la península que tingui un mínim d'interès comercial per a la nostra nació). I s'escull Madrid perquè és fer foc nou, i per l'equidistància que ha d'alimentar-se igual de Lisboa que de Barcelona, fins a xuclar la sang de totes dues capitals de nació i fer-se gran. El projecte era aquest. Portugal se'n va poder escapar amb l'ajut d'Anglaterra, el 1640, després de viure seixanta anys sota tres Felips castellans.

La resta de la història ja la sabem.

Pep Mayolas